

BIURO
KRAJOWE
IMIENIA
ZIELONIA
P. 5383

TREŚĆ POTRZEBNYCH TOWARZY- STWU NAUKOWEMU W PŁOCKU WIADOMOŚCI.

Zbierając materiały do opisu Województwa Płockiego, aby dać poznać wszystkim, którzy ten zamiar wspierać mogą, iakich Towarzystwo potrzebuie wiadomości, wypisniemy treść żądanych opisów szczególnych, wyciągniętą z prospektu działań Towarzystwa ogłoszonego już drukiem.

Każdy opis miasta lub wsi dla Towarzystwa Naukowego zebrany, następujące szczegóły obeymować powinien:

I. Co do położenia Jeograficznego i wiadomości statystycznych. —

1. W którym teraz Obwodzie położone każde miéysce, w iakim Powiecie, gminie, Parafii, Dekanacie; do których za rządów dawnéy Polski i pod panowaniem Pruskiém należało. —
2. Z iakiemi włościami graniczy, iak odległe od Płocka i miast naybliższych w Województwie. —
3. Kto dzisiay iest dziedzicem, lub iakich ma dziedziców każda włość, albo dobra z więcéy wsi złożone, kto one posiadał dawniéy. —
4. Jeżeli oprócz dziedzica i włościan uprawiających grunta, znajdują się inni mieszkańcy, wyliczyć wszystkich; naprzykład cząstkowych posiadaczy gruntu, rzemieślników, handlarzy i t. d. Każdy gatunek mieszkańców opisać, iakie ma obowiazki względem właściciela dóbr i iakie przywileie. —
5. Jaka iest ilość zamieszkałych rodziny, iaka liczba osób dorosłych i dzieci w każdéy pleci osobno. —
6. Jaka liczba i gatunek mieszkań i budynków gospodarskich. —
7. Jaki ogólny przychód ze wsi, iakie przychody

maią szczególni mieszkańcy i z czego się utrzymują. — 8. Czy nie-
ma iakiéy wiadomości o założeniu wsi, o iéy wroście lub upadku. —
9. Jakie kędy przechodzą drogi i gościńce publiczne.

II. Co do Ekonomii i rolnictwa. — 1. Jaki jest grunt i gatunek
ziemi. — 2. Jakie grunta przeznaczone na zboże, i jakie na łąki, pa-
stwiska, ogrody, sady, chmielniki i tém podobne użytki. — 3. Czy
są i jakie grunta nieuprawne, błota, bagna, zarosłe. — 4. Jakie są
lasy, iak utrzymywane, iaki dają pożytek. — 5. Jakie znajdują się
rzeki, jeziora, stawy, iaki pożytek z młynów, rybołostwa. Czy nie-
ma wody pomocnéy albo szkodliwéy zdrowiu. — 6. Wiele i iakie-
go utrzymuje się bydła, drobiu, pszczół i innych zwierząt domo-
wych. — 7. Jakie są w używaniu gospodarskie narzędzia, czy da-
wne zwyczajne czy téż wydoskonalone.

III. Co do płodów ziemi. — 1. Jakie gatunki zwierząt znajdo-
wać się mogą, czy nie ma szczególniéy szkodliwych albo pożyte-
cznych, czy nie ma iakich osobliwych. — 2. Czyli nieznajdują się w
okolicy iakie rośliny, drzewa lub krzewy, któreby nieupowszechnio-
ny dotąd pożytek przynosić mogły, albo, które są szkodliwemi. —
3. Czyli nie ma iakich kruszczów, kamieni albo iakiego gatunku zie-
mi pożytecznéy w fabrykach lub handlu.

IV. Co do fabryk i rzemiosł. — 1. Jakie znajdują się fabryki
lub rzemiosła; tu wyliczyć potrzeba Kopalnie kruszczów lub kamie-
ni, huty, piece gancarskie, wapienne, cegielnie; fabryki pojazdów;
warstаты cieśli, stolarzów, tokarzy, kołodzieiów i tém podobne; wy-
palanie węgla, dziegciu, smoły, warzenie potażu; gorzelnie, browa-
ry, olearnie; przędziwo, tkactwo, bielienie płócien, powrozy, liny;
papiernie, drukarnie; fabryki mydła, świec, sukna, kapeluszków;
garbarnie, farbiernie i t. d. — 2. Jak dawno zaprowadzona fabryka

lub warstat, czy wzrasta albo upada. — 3. Do kogo należą, iaką właścicielom przynoszą korzyść. — 4 Jakich szczególniejszych używają narzędzi lub machin. — 5. Robotnicy czy są krajowi czyli cudzoziemcy i z kąd. — 6. Gdzie przedają wyrobione rzeczy, i iaką ich cena. — 7. Czy materiały do roboty mają na miejscu, czyli sprowadzają i z kąd. — 8. Jakieby jeszcze fabryki i gdzie zaprowadzić można, które już zaprowadzone upadły.

V. Zjawiska natury. — 1. Czyli niebyły postrzegane kiedy, albo czy się niewydarzają często w iakięj okolicy, wiatry i burze nadzwyczajne, szkodliwe i długotrwałe mgły, ulewy i trąby czyli słupy wodne, grady, zorza nocna, pioruny, kamienie spadające z obłoków, kule ogniste, ognie błędne, trzęsienia ziemi i tém podobne. — 2. Kiedy rośliny zaczynają wzrastać, kiedy przychodzi czas dojrzałości owoców, okazywania się owadów, przelotu ptaków, robót gospodarskich, iaké téż początek i trwanie różnych pór w roku.

VI. Co do mieszkańców każdej okolicy opisywać należy: 1. Różne miejscowe porządki, szczególne nadania i przywileje. — 2. Jakiego wyznania znajdują się ludzie, iakie są kościoły, klasztory, iak dawno założone, iak uposażone, iakie przy nich Duchowne Osoby. Tu należy także przydać opis Parafii całej, należący do kościoła. — 3. Jakie są Szkoły, iakie Biblioteki publiczne albo prywatne, naprzykład przy kościołach i po innych miejscach. — 4. Jakie Szpitale dla chorych lub ubogich, iakie fundacye i zakłady miłosierne. — 5. Opis znaczniejszych rodziny. — 6. Jakie są szczególne miejscowe zwyczaje albo mniemania. — 7. Jakie w okolicy właściwe wyrazy. — 8. Czy niema gdzie używanych szczególnych pieśni, osobliwie wspominających dawne dzieje. — 9. Jaki stan zdrowia mieszkańców, iak się ratują w chorobach. — 10. Czy niema wiadomości o iakim

człowieku pamiętnym z czynów cnotliwych, z dzieł znakomitych w Naukach, w domu, w rządzie, albo na wojnie. — 11. Jakże znajdują się napisy w kościołach albo po domach, czy niema iakich pism, portretów, nagrobków albo mogił, sławnych dawniey Polaków. — 12. Czyli w iakiéy okolicy niema wiadomości o dawnych iakich zdarzeniach, o zaszłych gdzie bitwach albo zwycięstwach. — 13. Czyli nieznaydują się gdzie dawne akta albo rękopisma, z którychby o krain naszym w dawniejszych czasach można powziąć wiadomość.

Krótkie, iasne, a ile byż może dokładne opisanie wyszczególnionych okoliczności, wiele ułatwi skutek zamiarów Towarzystwa, dla tego przedsiębiorąc zebrać zupełny opis téy części Polski, w której mieszkamy, śmiało wzywamy pomocy wszystkich, i z należną wdzięcznością przyimiemy każdą udzieloną nam wiadomość.



F. 5383